אין שטראָם פון לעבן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון דר. ל. כ—ן

(פאָרטזעצונג)

אויף מאָרגן איז ער אויפגעשטאַנען שפּעטער ווי געוויינלאַך, און איידער ער האָט זיין צימער פאַרלאָזן, איז ער א היב־שע צייט פאַר'ן שפּיגל געשטאַנען, האָט זיך לייגנער בעראַזירט ווי ווען עס איז פריער, האָט זיך פאַרריכט די האָר דאָ און דאָרט און באַזונדערס האָט ער גע־אַרבעט מיט דער בערשטל איבער די זיל־בער האָר אויף זיינע שלייפן, געזוכט צו פאַרשאַרן זיי צווישן די שוואַרצע, כדי זיי זאָלן זיך אַזוי אין די אויגן ניט וואַר־פען.

ער האָט א פּאָר מאָל איבערגעביטן זיין האַלזטוך, און ווען ער איז, צום סוף, פאַר טיק געוואָרן, איז ער אָפּגעטראָטן פון שפּיגל און פון ווייטן זיך באַטראַכטן אין אים. א דריי צעטאָן זיך פאַר אים מיט איין אַקסל און מיט דעם אַנדערן, גע־כאַפּט אַזוי פון דער זייט א בליק אויף זיין טאַליע, איז ווידער צוגעגאַנגען גאַ־ענט צום שפּיגל און, ווידער זיך באַ־טראַכט. דאַן האָט ער פרייליך א שמייל־כעל געטאָן צו זיך, כמעט ווי א מיידל, א קאָקעטקע, וועלכע וואָלט צופרידן גע־בליבן מיט איר אויסזען.

די זון האָט פרייליך און וואַרם אין די פענסטער געלויכטן, און וואַרם אין ליכטיק איז אים אויך געווען אויף דער נשמה. פון דער ביינאַכטיקער ביינקעניש איז איצט דאָרט קיין שפּור ניט פאַר־בליבן, אקוראַט ווי די פרייליכקייט און וואַרמקייט וואָלטן זי פון דאָרט פאַר־טריבן, ווי עס פאַרטרייבט די זון דעם גרויען נעבל פון א פעלד.

און אין א ווײַלע אַרום, ווען ער איז פון די טרעפּ געגאַנגען אין עס־צימער, האָט ער זיך פאַרגעשטעלט, ווי רוטי זיצט דאָרט און קוקט אויף אים מיט איר ליכטיקן שמייכל, און אים האָט זיך אויסגעוויזן, אז ער הערט איר קול: — "גוד מאָרגינג, קאַזין!" ער האָט א טראַכט געטאָן ווען עני, אין, מערק־ווירדיק, זי האָט פאַרבייגעשוועבט בלויז ווי א שאָטן און איז באַלד פאַרשטעלט געוואָרן פון רוטי'ן.

ער האָט זיך ניט געפרעגט פאַרוואָס און פאַר ווען דאָס איז, ניט אָפּגעשטעלט זיך אויף דעם, ער האָט בלויז געפילט, אז אים איז גוט און פרייליך און ליכ־טיק אויפ'ן האַרצן, און אז אים איז אנ־גענעם צו טראַכטן פון רוטי'ן.

נאָר, ווען ער איז דערנאָך אין עס־צי־מער אַריינגעקומען און האָט פרייליך גע־ענטפערט אויף דעם "גוט מאָרגן" פון עני'ן, אסתר'ן און שאָסקע'ן, האָט ער דאָן מיט אמאָל באַמערקט, אז רוטי איז דאָרט ניטאָ, און זיך גלייך דערפילט עפּעס א ביסל אנטוישט.

און מערקווירדיק, ער האָט געוואָלט פרעגן, וואו איז איז, און עפּעס איז אים איצט שווער געווען איר נאָמען פאַר זיי אַרויסצורייסן. ער האָט אַליין ניט גע־וואוסט פאַרוואָס.

דערנאָך אָבער, האָט ער, קוקנדיק אויף דער טעלער, פון וועלכער ער האָט געגע־סען, זיך אָנגערופן:

— וואו איז עפּעס רוטי?

עני האָט געענטפערט:

— זי איז אוועקגעפאָרן צו איר פריינדן עלענאָר כאַווקין, זי וועט מס־תמא פאַרבריינגען דאָרט דעם גאַנצן טאָג.

ער האָט בלויז אַרויסגעזאָגט:

— אַזוי . . .

און האָט עפּעס ווידער דערפילט א ביינקעניש.

ער האָט א טראַכט געטאָן: — וואָס איז דאָס מיט מיר? — און זיך דער־נאָך אָנגערופן פאַרטראַכט:

— וואָס טוען מיר היינט עני?

זי האָט געענטפערט מיט א שמייכל:

— איך האָב שוין היינט וואָס צו טאָן, דזשאָו.

— וואָס?

— נאָט האָט שוין געהאָלפן, געהאָלפן — האָט ער זיך אָנגערופן און האָט אַרויסגענומען פון קעשענע א פּעקל געלט — וויפיל? א פּויפיצקער וועט זיין גע־נוג?

ער האָט איר דערלאַנגט א פּויפיצק דאָ־לאַרדיקע אסיגנאַציע.

זי האָט אים אָנגעקוקט מיט שטראַלנ־דיקע אויגן.

— אפשר אביסל צופיל? — האָט זי אַרויסגערעדט.

ער האָט געענטפערט:

— נעם, קויף אים אויך נייע שיך. טאָמער דאַרף ער נאָך עפּעס, קום צו מיר, מיר פעלט ניט. איך האָב גענוג אפילו פאַר חזירים.

אסתר האָט א שמייכל געטאָן:

— ווי איז מיר דזשאָו, ווי רעדסטו דאָס?

— ערנסט טאָנטע, איך פרעג זיך אמאָל: וואָס דאַרף איך אַזויפיל געלט? וואָס טו איך מיט דעם?

זי האָט געענטפערט:

— נאַרעלע, דו פאַנגסט דאָך אָן ערשט צו לעבן. ווי זאָגט יענער? פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז טוט דער קאָפּ ניט ווי.

ער האָט א שמייכל געטאָן:

—פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז שטיקט אמאָל טאָנטע.

עני האָט זיך אריינגעמישט:

— איך וועל דיר העלפן טראָגן די שווערע פּערל, דזשאָ.

אסתר און שאָסקע האָבן זיך צעלאַכט און ראָבינס האָט א שמייכל געטאָן פאַר־טראַכט.

דאַן האָט שאָסקע צענויפגענומען דעם פּעקל שפּייז אויפ'ן טיש און געזאָגט:

— פאַר די פּויפיצק דאָלאַר, דזשאָו, זאָלסטו און עני לעבן פּופּציק גליקלאַכע יאָר.

זי האָט א כאַפּ געטאָן דעם פּעקל און זי איז מיט אַן אימפּעט אַרויסגעלאָפן.

ראָבינס האָט דאַן אַרויסגערעדט צע־טראָגן:

— וואָס טוט מען עפּעס, הא?

און מיט אמאָל האָט ער זיך צו עני'ן געוועגדעט:

— עני, שפּיל נאָר עפּעס אויף דער פּיאַנאָ.

זי האָט אים אָנגעקוקט:

— וואָס עפּעס מיט אמאָל? איך האָב דאָך געמיינט אַז דיר אינטערעסירט ניט דאָס פּיאַנאָ שפּילן.

— נו, זינג עפּעס — האָט ער געזאָגט.

— זינגען? דאַרף איך דאָך קאָנען.

— נו, טאַנץ . . . קום מיט מיר שפּאַ־צירן . . . פאַר אַרויס מיט מיר . . .

זי האָט אויסגעלאַצט די אויגן אויף אים.

— דזשאָו, וואָס איז מיט דיר היינט?

ער האָט געוואָלט זאָגן: — מיר איז איז שרעקלאַך אומעטיק, — און האָט געזאָגט:

— מיר איז היינט אַזוי פרייליך, עני. קום, מיר וועלן ערגעץ היינט פאַר־ברייגנען!

און גלייך האָט זי זיך א וואָרף געטאָן צו אים, אַרויפגעלייגט אירע ביידע הענט אים אויפ'ן אקסל און אריינגעקוקט מיט שטראַלנדיקע אויגן אים אין פּנים אריין.

— איך וואָלט עס געטאָן, דזאָו. דו ווייסט, ווי איך האָב ליב מיט דיר צו פאַרברייגנען, ניט ווייניקער ווי דו מיט מיר . . . אָבער איך וויל העלפן אין הויז. דו ווילסט דאָך, אז איך זאָל זיין א גוטע.

ער האָט געענטפערט:

— יאָ, געוויס, געוויס.

און ער האָט א טראַכט געטאָן-מיט ביינקעניש:

"א גוטע באַלעבאָסטע . . . . דאָס איז דאָך וואָס איך האָב געוויט".

און מיט אמאָל האָט ער באַמערקט אויף איר אויבערשטער ליפּ א טונקעלן שאָטן פון שווארצע הערעלאַך און אים איז עפּעס אומאַנגענעם געוואָרן צו קוקן אויף דעם. ער האָט א טראַכט געטאָן:

— וואָנעצעס נאָר . . . ווי ביי א קאַץ.. פאַרוואָס האָב איך דאָס פריער ניט באַ־מערקט?

און ער האָט זיך געענטפערט כמעט פאַרביטערט:

— נו, וואָס איז דער אונטערשייד? א גוטע באַלעבאָסטע אין הויז וועט זי דאָך זיין!

און דאַן איז ער מיט אמאָל בייז גע־וואָרן אויף זיך, לאַמאי ער טראַכט אַזוי, און, ווי צו לחבעס זיך אַליין, האָט ער צו זיך געזאָגט: — דו-וואָנעצעס זיינען דוקא שיין. אַרויסגעלאָ.

און דאַן איז ער נאָך א ווײַלע געזעסן מיט איר אין עס־צימער און ער האָט צו איר אַרויסגעוויזן ליבע מער ווי ווען עס איז פרירע עני האָט פאַר גליק אינגאַנצן געשטראַלט, און אסתר האָט, מיט אַן אויסדרוק פון הרחבה אויף איר פּנים, זיך שטיל אַרויסגעגנבעט פון'ם עס־צימער, כדי ניט צו שטערן זיי.

ראָבינס איז דערנאָך אוועקגעפאָרן קיין ניו־יאָרק.

— אין ניו יאָרק האָט ער פאַרבראַכט א פּאָר שעה אין די אָפיסעס פון באַקאַנטע ביזנעס־לייט און די גאַנצע צייט, בעת ער האָט גערעדט פון געשעפט, פון פריוויז אויף סחורה און פון דעם אויסזיכט בכלל, אין דער געשעפטס־וועלט, האָט ער גע־ראָבן פון דער הויז אין ברוקלין. און געצויגן האָט אים אין אחין, און אַן אומעט האָט אים געדריקט, און א ביינקעניש . .

אין איינעם פון די אָפיסעס האָט גע־ראָבעט א יונגע סטענאָגראַפיסטן, מיט א לאַנגן און בויגיגן האַלז און מיט שווארצע האָר, פאַרלייגט פון הינטן אַזוי, אַז זיי האָבן אויסגעזען געשאָרן. ער האָט זיך אויגן פון איר ניט געקאָנט אָראָפּנעמען און ער האָט אויפגערעגט געטראַכט פון רו־טי'ן.

און מיט אמאָל האָט ער זיך ראַפּטאָם פון'ם אָרט א הויב געטאָן, גענומען זיין הוט און שטעקן, זיך געזאָגט, און איז מיט פאַרטראַכטע אויגן דערנאָך אַרויס אין דרויסן.

און אין א ווײַלע אַרום, ווען ער איז א טעקסי געזעסן, אויפ'ן וועג קיין ברוקלין, איז פאַר זיינע אויגן געשטאַנען זיין אָנקל'ס הויז. דאָס עס־צימער, דער קאָרידאָר, דער גאַנץ אונטן, דער גאַנץ אויבן, און אומעטום האָט ער רוטי'ן גע־זען, מיט דעם הויכן האַלז, ווי ביי א שוואַן, און מיט די סאַמעט שווארצע און קורצע האָר פון הינטן.

ער האָט געטראַכט:

— א ליב מיידעלע . . . מען מוז זע־ען, אז איר טאָלאַנט זאָל ניט פאַרלאָרן גיין . . . איך וועל נאָך היינט ריידן . . . זי זאָל פאָרן . . . .

און אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז ער זעט רוטי'ס פייערדיקע אויגן, ווי זיי קו־קען אויף אים מיט דאַנקבאַרקייט.

— יאָ, יאָ, דו וועסט פאָרן, — האָט ער געטראַכט ווייטער, און זיין האַרץ איז מיט וואַרימקייט אָנגעפילט געוואָרן — דו וועסט זיכער פאָרן. טאָמער וועט מען דיך ניט וועלן לאָזן אַליין, וועל איך מיט דיר פאָרן . . . יאָ, איך . . . איך און עני? — איז פּלוצלונג אים איינגעפאַלן — טאָמער וועט זי ניט וועלן פאָרן? פאַר וואָס זאָל זי ניט וועלן?

(ווייטערעס קומט)

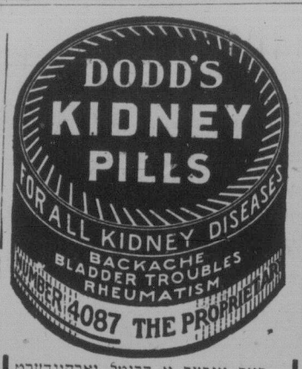

פאַר איבער א דריטל יאָרהונדערט זיינען דאָדס קידני פּילס אַנערקענט געוואָרן ווי א רפואה פאַר רוקן־ברעכן־ניש, רומאַטיזם, פּענכער טראַבלס און אַלע אַנדערע קראַנקהייטן פאַראורזאַכט פון פעלערהאַפטע נירן. צו באַ־קומען ביי אַלע דילערס פאַר 50 ס. א באַקס, אָדער 6 באַקסעס פאַר $2.50, אָדער דירעקט, ווען איר שיקט צו דעם פריי, פון

THE DODDS MEDICINE CO. LTD.
Toronto 2, Ont.

— העלפן אָנצוגרייטן פאַר מאָרגן.

— פאַר מאָרגן?

ער האָט זי אָנגעקוקט פאַרטראַכט און, אַזוי ווי זי האָט געקוקט אויף אים מיט א גליקלאַכן שמייכל, האָט ער זיך דאַן מיטאמאָל דערמאָנט, און ער האָט זיך א כאַפּ געטאָן:

— אַ, יעס! אונזער פאַרלאָבונג!

ער האָט נאָך שאַרפער דערפילט די ביינקעניש. ער האָט זיך אָבער אָנגעטאָן א כוח אַן געשמייכלט צו עני'ן, גע־שמייכלט איצט צו איר איבערטריבן.

דאַן האָט ער זיך אויפגעהויבן פונ'ם אָרט און האָט פאַרריכטערט א סיגאַר.

שאָסקע האָט עפּעס צענויפגעליינט שפּייז אין א פּעקל, אסתר האָט איר גע־האָלפן.

— וואָס טוט מען עפּעס, הא?

— זי איז אַזוי אויפגערעגט, איך פרעג זיך אמאָל: וואָס דאַרף איך אַזויפיל געלט? וואָס טו איך מיט דעם?

— נאַרעלע, דו פאַנגסט דאָך אָן ערשט צו לעבן. ווי זאָגט יענער? פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז טוט דער קאָפּ ניט ווי.

ער האָט א שמייכל געטאָן:

—פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז שטיקט אמאָל טאָנטע.

עני האָט זיך אריינגעמישט:

— איך וועל דיר העלפן טראָגן די שווערע פּערל, דזשאָ.

אסתר און שאָסקע האָבן זיך צעלאַכט און ראָבינס האָט א שמייכל געטאָן פאַר־טראַכט.

דאַן האָט שאָסקע צענויפגענומען דעם פּעקל שפּייז אויפ'ן טיש און געזאָגט:

— פאַר די פּויפיצק דאָלאַר, דזשאָו, זאָלסטו און עני לעבן פּופּציק גליקלאַכע יאָר.

זי האָט א כאַפּ געטאָן דעם פּעקל און זי איז מיט אַן אימפּעט אַרויסגעלאָפן.

ראָבינס האָט דאַן אַרויסגערעדט צע־טראָגן:

— וואָס טוט מען עפּעס, הא?

און מיט אמאָל האָט ער זיך צו עני'ן געוועגדעט:

— עני, שפּיל נאָר עפּעס אויף דער פּיאַנאָ.

זי האָט אים אָנגעקוקט:

— וואָס עפּעס מיט אמאָל? איך האָב דאָך געמיינט אַז דיר אינטערעסירט ניט דאָס פּיאַנאָ שפּילן.

— נו, זינג עפּעס — האָט ער געזאָגט.

— זינגען? דאַרף איך דאָך קאָנען.

— נו, טאַנץ . . . קום מיט מיר שפּאַ־צירן . . . פאַר אַרויס מיט מיר . . .

זי האָט אויסגעלאַצט די אויגן אויף אים.

— דזשאָו, וואָס איז מיט דיר היינט?

ער האָט געוואָלט זאָגן: — מיר איז איז שרעקלאַך אומעטיק, — און האָט געזאָגט:

— מיר איז היינט אַזוי פרייליך, עני. קום, מיר וועלן ערגעץ היינט פאַר־ברייגנען!

און גלייך האָט זי זיך א וואָרף געטאָן צו אים, אַרויפגעלייגט אירע ביידע הענט אים אויפ'ן אקסל און אריינגעקוקט מיט שטראַלנדיקע אויגן אים אין פּנים אריין.

— איך וואָלט עס געטאָן, דזאָו. דו ווייסט, ווי איך האָב ליב מיט דיר צו פאַרברייגנען, ניט ווייניקער ווי דו מיט מיר . . . אָבער איך וויל העלפן אין הויז. דו ווילסט דאָך, אז איך זאָל זיין א גוטע.

ער האָט געענטפערט:

— יאָ, געוויס, געוויס.

און ער האָט א טראַכט געטאָן-מיט ביינקעניש:

"א גוטע באַלעבאָסטע . . . . דאָס איז דאָך וואָס איך האָב געוויט".

און מיט אמאָל האָט ער באַמערקט אויף איר אויבערשטער ליפּ א טונקעלן שאָטן פון שווארצע הערעלאַך און אים איז עפּעס אומאַנגענעם געוואָרן צו קוקן אויף דעם. ער האָט א טראַכט געטאָן:

— וואָנעצעס נאָר . . . ווי ביי א קאַץ.. פאַרוואָס האָב איך דאָס פריער ניט באַ־מערקט?

און ער האָט זיך געענטפערט כמעט פאַרביטערט:

— נו, וואָס איז דער אונטערשייד? א גוטע באַלעבאָסטע אין הויז וועט זי דאָך זיין!

און דאַן איז ער מיט אמאָל בייז גע־וואָרן אויף זיך, לאַמאי ער טראַכט אַזוי, און, ווי צו לחבעס זיך אַליין, האָט ער צו זיך געזאָגט: — דו-וואָנעצעס זיינען דוקא שיין. אַרויסגעלאָ.

און דאַן איז ער נאָך א ווײַלע געזעסן מיט איר אין עס־צימער און ער האָט צו איר אַרויסגעוויזן ליבע מער ווי ווען עס איז פרירע עני האָט פאַר גליק אינגאַנצן געשטראַלט, און אסתר האָט, מיט אַן אויסדרוק פון הרחבה אויף איר פּנים, זיך שטיל אַרויסגעגנבעט פון'ם עס־צימער, כדי ניט צו שטערן זיי.

ראָבינס איז דערנאָך אוועקגעפאָרן קיין ניו־יאָרק.

— אין ניו יאָרק האָט ער פאַרבראַכט א פּאָר שעה אין די אָפיסעס פון באַקאַנטע ביזנעס־לייט און די גאַנצע צייט, בעת ער האָט גערעדט פון געשעפט, פון פריוויז אויף סחורה און פון דעם אויסזיכט בכלל, אין דער געשעפטס־וועלט, האָט ער גע־ראָבן פון דער הויז אין ברוקלין. און געצויגן האָט אים אין אחין, און אַן אומעט האָט אים געדריקט, און א ביינקעניש . .

אין איינעם פון די אָפיסעס האָט גע־ראָבעט א יונגע סטענאָגראַפיסטן, מיט א לאַנגן און בויגיגן האַלז און מיט שווארצע האָר, פאַרלייגט פון הינטן אַזוי, אַז זיי האָבן אויסגעזען געשאָרן. ער האָט זיך אויגן פון איר ניט געקאָנט אָראָפּנעמען און ער האָט אויפגערעגט געטראַכט פון רו־טי'ן.

און מיט אמאָל האָט ער זיך ראַפּטאָם פון'ם אָרט א הויב געטאָן, גענומען זיין הוט און שטעקן, זיך געזאָגט, און איז מיט פאַרטראַכטע אויגן דערנאָך אַרויס אין דרויסן.

און אין א ווײַלע אַרום, ווען ער איז א טעקסי געזעסן, אויפ'ן וועג קיין ברוקלין, איז פאַר זיינע אויגן געשטאַנען זיין אָנקל'ס הויז. דאָס עס־צימער, דער קאָרידאָר, דער גאַנץ אונטן, דער גאַנץ אויבן, און אומעטום האָט ער רוטי'ן גע־זען, מיט דעם הויכן האַלז, ווי ביי א שוואַן, און מיט די סאַמעט שווארצע און קורצע האָר פון הינטן.

ער האָט געטראַכט:

— א ליב מיידעלע . . . מען מוז זע־ען, אז איר טאָלאַנט זאָל ניט פאַרלאָרן גיין . . . איך וועל נאָך היינט ריידן . . . זי זאָל פאָרן . . . .

און אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז ער זעט רוטי'ס פייערדיקע אויגן, ווי זיי קו־קען אויף אים מיט דאַנקבאַרקייט.

— יאָ, יאָ, דו וועסט פאָרן, — האָט ער געטראַכט ווייטער, און זיין האַרץ איז מיט וואַרימקייט אָנגעפילט געוואָרן — דו וועסט זיכער פאָרן. טאָמער וועט מען דיך ניט וועלן לאָזן אַליין, וועל איך מיט דיר פאָרן . . . יאָ, איך . . . איך און עני? — איז פּלוצלונג אים איינגעפאַלן — טאָמער וועט זי ניט וועלן פאָרן? פאַר וואָס זאָל זי ניט וועלן?

(ווייטערעס קומט)

ליטעראַרישע נייעס פון ארץ-ישראל

פון בן - יקיר

א ניי בוך וואָס האַלט ביים דערשיינען

אין תל־אביב זעצט זיך דאָס בוך "דו־טוערן פון אריענט" (שערי המזרח) פון דעם העבראיישן זשורנאַליסט טוביה ב. אשכנזי, וואָס האָט ניט לאַנג צוריק באַ־זוכט דעם עבר־ הירדן. פאַרנדיק אין אמאָן, האָט מען אויף אים געמאַכט אַן אטענטאַט און בדרך נס איז ער ניצל גע־וואָרן. אין דעם בוך גיט ער איבער די איינדרוקן פון זיין באַזוך ביים עמיר אבדללאה, מיט וועלכן ער האָט געהאַט אַן אינטערוויו וועגן די אָנגעלעגנהייטן פון זיין מלוכה און זיין באַציאונג צו דעם ציונזם. ער האָט אויך געשמועסט מיט די אַנדערע פּאָליטישע און רעליגיעזע פּי־רער אין דעם נאָענטן אריענט. אין דעם ערשטן טייל פון דעם בוך וועט דאָס ערש־טע מאָל פאַרעפנטלאַכט ווערן וויכטיקע דאָקומענטן, וואָס פון זיי קאָן מען זיך איבערצייגן, אַז אידישע פירער האָבן שטענדיק זיך געוואָלט זיך פאַרשטענדיקן מיט די אראַבער אין ארץ - ישראל.

א נייע העבראיישע טאָג צייטונג

דעם 22טן יאַנואַר האָט אין תל־אביב אָנגעהויבן צו דערשיינען א מיטאָג - צייט־טונג מיט'ן נאָמען "הזמן". דער רעדאַק־טאָר איז פּסח גינזבורג, וואָס איז באַ־קאַנט אַלס העבראיישער דיכטער און איבערזעצער פון גאָרוועגיע. די נומערן, וואָס זיינען דערשינען ביז איצט מאַכן א פיינעם איינדרוק און צייכענען זיך אויס מיט זייער לייכטן טאָן און פאַרשטענד־לאַכן אינהאַלט, וואָס איז צוטריילאַך פאַר יעדערן. קיין "שווערע ארטילעריע" — אויעלכע ערנסטע אַרטיקלען, אויף וועל־כע מען דאַרף קנייטשן דעם שטערן — וואָס איז פאַראַן אין די איבעריקע העב־ראיישע צייטונגען, — איז דאָ ניטאָ. אויף א פיינעם הויך שטייט דאָ די אינ־פאָרמאַציע, וואָס איז גאַנץ ריאָך.

דאָס איז שוין די פערטע העבראיישע טאָג - צייטונג אין ארץ - ישראל און די דיר־טע. וואָס דערשיינט אין תל - אביב. — די שטאָט פון דעם העבראיישן כוף און זשורנאַל.

סובסידירט ווערט די צייטונג פון דעם אידישן קאַלניסטן פאַרבאַנד.

די געשיכטע פון דער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק

צום צענטן יאָרצייט נאָכ'ן גרינדער פון דער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק אין ירו־שלים, דר. יוסף כאַזאַנאָוויטש, האָט די ביבליאָטעק אַרויסגעלאָזט א בראָשור וועגן איר אנטוויקלונג.

זי איז געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1892. פון זומער 1920 געפינט זיך די ביבליאָטעק אין רשות פון דער ציוניסטי־שער עקזעקוטיווע. איצט האַלט זי ביי 200 טויזנטער ביכער און זי איז די גרעס־טע ביבליאָטעק אין לאַנד. יערן חודש קו־מען צו ביי 1.500-2,000 בענדער און יעדן חודש ווערן אַרויסגעגעבן אַהיים ביי 4.000 ביכער.

—(::)—

פאַרוואונדן קריסטלאַכן סטו־דענט מיינענדיק ער איז א איד

בוקאַרעסט, אפר. 6 (איטא). אנטיסע־מיטישע סטודענטן, נאָכפאָלגער פון פּראָ־פעסאָר קוזאַ, האָבן פאַרוואונדעט דעם קריסטלאַכן סטודענט יאָהאַן לופּ, ווייל זיי האָבן געמיינט, אַז ער איז א איד, צו־ליב זיין סעמיטישן אויסזען. דער פאַר־וואונדעטער איז צוגענומען געוואָרן אין שפּיטאַל אריין פאַר מעדיצינישער באַ־האַנדלונג.

טענדערס פאַר קוילן

פאַרגיינטע טענדערס אַדרעסירט צו דעם אייני־קויף אָפיס, דעפּאַרטמענט אָף פּאָבליק וואָרקס, אָטאַוואַ, ווען אַנגענומען ווערן אין זיין אָפיס ביז 12 אויינער ביינאַכט, מיטוואָך, אַפּריל 23, 1930, אויף צוצושטעלן קוילן פאַר די דאָמיניאָן בילדינגס און עקספּערימענטאַל פאַרמס און גאַרטענס, איבער די פּראָווינצן און מאַניטאָבאַ, סאַסקאַטשעוואַן, אַלבערטאַ און בריטיש קאָלומביאַ.

פאָרמעס פון טענדער מיט שפּעציפיקאַציעס און קאָנטריאַקט דערביי קאָן מען באַקומען פון דזש. וו. דאָוסאָן, הויפּט אייקזיקיוטיוו אָפיצער, דעפּאַרטמענט אָף פּאָבליק וואָרקס, אָטאַוואַ: ה. ע. סטעוויס, דיס־טריקט רעזידענט אַרכיטעקט, ווינניפּעג, מאַנ. דזשי. דזשיי. סטעפּעניאַק, דיסטריקט רעזידענט אַרכיטעקט, דרעזדזשינג, סאַסק. סעלענס, דיסטריקט רעזידענט אַרכיטעקט, קאַלגאַרי, אַלטאַ. און דזשיי. דזשי. בראַון, דיסטריקט רעזידענט אַרכיטעקט, וויקטאָריאַ, בי. סי.

טענדערס וועלן ניט גענומען ווערן אין אַנאַ־טראַכט סיידן עמאָכט אויף די אויבן דערמאָנט פאָרמעס.

דאָס רעכט צו פאַרלאַנגען פון דעם דערפאָלג־רייכן טענדערער א דעפּאָזיט, ניט איבערשטייגט דיק צען פּראָצענט פון דער סומע פון טענ־דער, צו פאַרזיכערן אַן דער קאָנטראַקט זאָל פּונקטלאַך אויסגעפיקט ווערן, אין רעזערוירט.

ביי אָרדער,

N. DESJARDINS,
Secretary.

Department of Public Works,
Ottawa, March 26, 1930.

אין אַלע אַנגעלעגנהייטן פון

פּרינטינג

- און -

אַדוועטייזינג

ווענדעט זיך צו דאָס

"אידישע וואָרט"

165 Selkirk Ave. Winnipeg, Man.

ווען איר שיקט געלט צו אייר־ערע קרובים אין סאָוועט רוס־לאַנד אָדער אוקראַינע, פּוילן אָדער רומעניע, דאַרפט איר זעען, אַז עס זאָל געשיקט ווע־רען דורך דער

קענאַדיען נעשאָנאַל עקספּרעס

דאָס געלט אין זיכער און ווערט צוגעשטעלט גלייך אין הויז צו דער זעלבער צייט אויסגע־צאָלט אין אַמעריקאַנער דאָלאַרן. יעדע קבלה (רעסיט) פאַר דעם געשיקטן געלט פון דער קענאַדיען נעשאָנאַל עקספּרעס איז נאַראַנטירט פון דער קאַנאַדער רעגירונג.

פאַר וויטערע איינצעלהייטן שרייבט

Canadian National Express
355 McGill St., Montreal

יעדער אָגענט פון דער קענאַדיען נעשאָנאַל ריילוויי (איינזאַמען) קאָן שיקן געלט אַהיים.

ווען איר שיקט עפּעלאַר, פרעגט שטענדיק פאַר קענאַדיען נעשאָנאַל עקספּרעס

MACDONALD'S
Fine Cut

דער פיינסטער טאַבאַק פאַר די יעניקע וואָס מאַכן זייערע איינענע סיגאַרעטס

15¢

מיט יעדן פּעקל טאַבאַק

ZIG-ZAG

סיגאַרעטן פּאַפּיר פריי

זאַמלט די קאַרטן פּיקטשורס

279

א געשפּרעך מיט הרב א. פייוועלזאָן, מנהל פון וועד הרבנים דניו-יאָרק וועגן כשרות

באַוואוסטער רב באַנייסטערט פאַר דער האַראַוויטש - מאַרנאַרעטן מצה־בעקעריי וואו די אָפּהיטונג פון כשרות איז אויף דער העכסטער מדרגה, און ניט אַרויס א וויכטיקע וואַרנונג צום עולם.

איצט, ערב פּסח, ווען די פראַגע פון כשרות ווערט טאָפּלט וויכטיק ביי אַלע אידן וואָס היטן אָפּ תורת משה און די אידיישע טראַדיציעס, האָט זיך מיר גע־וואָלט וויסן ווי עס האַלט מיט כשרות און מיט'ן פּסח. איך האָב זיך דאַרום געווענ־דעט צום מנהל פון דעם "וועד הרבנים", די צענטראַלע קערפּערשאַפט וואָס באַ־וואַכט אַלע ענינים היהדות אין ניו־יאָרק, דער מנהל, הרב א. י. פייוועלזאָן, איז געווען אַזוי פריינטלאַך צו האָבן א האַר־ציקן געשפּרעך מיט מיר וועגן דער דאָ־זיקער אָנגעלעגנהייט.

אויף מיין פראַגע ווי דער פּסח־כשרות בעזאָן גייט איצט אָן, האָט הרב פייוועל־זאָן מיט א זיפץ געענטפערט קורץ, מיט צוויי ווערטער: "זייער טרויעריק".

"איר וועט געווים זיין דערשטוינט צו הערן", — האָט הרב פייוועלזאָן געזאָגט, "אַז איינעקע פירמעס פון מצה האָבן זאָ־נאַר ניט קיין משגיחים! מיר זיינען אויך געווען דערשטוינט צו הערן. היתכן, פּסח? א פראַגע פון איסור כרות, ח"ו, און אַן שום השגחה! די פראַגע איז אויפגענומען געוואָרן אויפ'ן לעצטן מיטינג פון "וועד הרבנים" און עס איז באַשלאָסן געוואָרן אויפצופאָדערן די מצה־בעקערס אָנצושטעלן משגיחים און אויב ניט וועלן מיר זיין געצוואונגען אַרויסצוגיין אין דער עפנטלאַכקייט".

"עס איז לייכט צו פאַרשטיין," — האָט הרב פייוועלזאָן פאַרטגעזעצט, — "אַז אויב דאָס איז דער צושטאַנד וועגן מצה, איז וועגן אַנדערע פּסח'דיקע זאַכן אויך ניט בעסער. איין ליכטיקן ווינקל האָבן מיר אָבער, און ווען מיר קומען דאָרטן אריין פאַרגעסן מיר אַ אַלע איב־לען און כשרות, און מיר מיינען אַז מיר זיינען אין ירושלים. דאָס איז די באַ־וואוסטע מצה־בעקעריי פון האַראַוויטש מאַרנאַרעטן אויף פערטע סטריט, ניו־יאָרק. דאָס איז א הייליקע אינסטיטוציע פון כשרות, וואו די גאַנצע אידישע זהו־רות און אויפריכטיקייט אין יעדן פּרט פון והידור קומען צו זייער גרעסטן אויס־דרוק. עס איז געוואָרן א טראַדיציע ביים "וועד הרבנים" יעדן יאָר, פאַר פּסח צו באַזוכן די גרעסטע הויז פון כשרות אין ניו־יאָרק, און אויף דעם יאָר האָט אונזער א קאָמיטעט, באַשטייענד פון די גרעסטע און פאַרמיינטסטע רבנים פון ניו־יאָרק: הרב הגאון מהור"ר חיים פישל עפּשטיין, געוועזענער רב פון ליבאַווע; הרב הגאון מהור"ר ישראל דושאַוויץ, גע־וועזענער רב פון רעזיצא, און הרב הגאון מהור'ר ניסן טעלושקין, געוועזענער רב פון פּוהאַוויץ — באַזוכט די מצה בע־קעריי, און זיי האָבן מיט גרויס באַנייי־סטערונג און ענטוזיאַזם אויסגעדריקט זייער צופרידנהייט מיט דער כשרות און מיט דעם גרעסטן הידור פון זהירות און שמי־רה לשם פּסח".

"ריידנדיק וועגן מצה", האָט הרב פיי־וועלזאָן ווייטער געזאָגט, "וואָלט איך אייך אויספערקזאַם מאַכן אויף א גרויסן מכשל פון חשש חמץ, און דאָס איז וועגן מצה מעל. אונזערע פרויען זאָכן דוקא וואָס ווייסערע מצה מעל, פאַרגעסנדיק דערביי אַז נאָר ווייסע מעל קומט פון ניט גוט אויסגעבאַקענער מצה און דאָס איז אַן אמת'ער חשש חמץ. מיר וואַרנען דעם בריישן אידישן עולם ניט צו נוצן די גאָר־ווייסע מצה־מעל פאַר פּסח אום ניט צו נכשל ווערן ח"ו אין אַן איסור כרות פון חמץ בפּסח. ביי האַראַוויטש מאַרנאַרעטן איז מען אין דעם דאָזיקן פּרט, פּונקט אַזוי שטאַרק אָפּגעהיט ווי אין אַלע אַנדערע ענינים כשרות".

"אויב כשרות זאָל אַזוי אָפּגעהיט ווע־רען איבעראַל וואו עס ווערן פאַבריצירט שפּייז־אַרטיקלען, ווי דאָס ווערט געטאָן אין דער האַראַוויטש־מאַרנאַרעטן בעקעריי" — האָט הרב פייוועלזאָן פאַרטגעזעצט, "וואָלטן מיר, די ניו־יאָרקער רבנים, ניט געהאַט וואָס צו זאָרגן. ווען די אַלע וואָס ריידן וועגן כשרות זאָלן זיך נעמען פאַר א מוסטער די דאָזיקע בעקעריי וואָלט אַר־דישקייט א סך געוואונען דערפון אין אַמעריקע.

"אַלע אַרבעטער וואָס זיינען באַשעפ־טיקט אין דער האַראַוויטש־מאַרנאַרעטן מצה בעקעריי זיינען שיינע און אָפּגעהי־טע אידן, און דערצו פאַרשטייען זיי נאָך די שטרענגקייט פון זייערע בעלי־בתים ווען עס קומט צו כשרות. דאָס האַרץ ווערט אָנגעפילט מיט פרייד צו זעען אין אַמעריקע אַן אינסטיטוציע וואָס טוט אַזויפיל אָפּצוהיטן דעם דין, וואו יעדער ווינקעלע ווערט באַוואַכט מיט טדער גרעס־טער פאַרזיכטיקייט אין די אינטערעסן פון כשרות. די איינגנטיטער זיינען באַמת טייערע, פרומע און העכסט אָפּגעהיטע אידן, און די השגחה אין דער בעקעריי געפינט זיך אין די הענט פון די גרעסטע און פראָמינענטסטע רבנים אין לא